

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на Харалампия Лута
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по научно направление

1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

на тема

КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ НА УЧИТЕЛИ И ИНТЕГРИРАНЕТО НА
СОЦИАЛНИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ УМЕНИЯ

научен ръководител: проф. д-р Весела Гюрова

ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“

Общо описание на представените материали

Представеният комплект дисертационни материали съдържа:

- административни документи: автобиография, заповеди за зачисляване и отчисляване, заповед за назначаване на жури за защита, протокол от първо заседание на журито;
- дисертация и автореферат, декларация за достоверност и оригиналност на дисертационния труд, публикации.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените публикации са свързани с научните интереси на докторанта, които са изложени в дисертационния труд.

Автореферат

Авторефератът дава цялостна представа за философията, методиката и резултатите от направеното дисертационно изследване. Съдържа теоретична част, която следва логиката на теоретичната постановка в изследването.

Кратки биографични данни за докторанта

Образование

Харалампия Лута завършва ОКС Бакалавър „Медицинска сестра“ в Гръцкия червен кръст, Висше училище за медицински сестри в Атина, Гърция. В периода 2004 –

2007 е студент в Егейския университет и завършва успешно бакалавърска степен по изкуства в катедра „Начална училищна педагогика“.

През 2014 г. придобива ОКС Магистър по философия – гръцка философия в университета Янина, а през 2015 г. защитава магистърска теза на тема „Изкуството в интеркултурното образование и обучението в интеркултурна среда“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

Професионален опит

От 2001 до 2007 г. докторантката работи като медицинска сестра в спешната медицинска помощ в “Henry Dunant” медицински център, Атина, Гърция.

От 2007 г. до момента Харалампия Лута е учител в начална степен на образование в 5то основно училище „Ираклион“, Атина, Гърция.

Лични и социални умения и компетенции

Владее отлично английски език и притежава умения за работа с компютърни и информационни технологии.

Участва в редица конференции и семинари по темата на дисертационния труд и притежава сертификати за участие в множество училищни инициативи, свързани с поощряване на децата като читатели, разработване на програми за здравословно хранене и образование в устойчиво развитие, които са реализирани с подкрепата на Министерството на образованието, научните изследвания и религиозните въпроси в Гърция.

Докторантката също така е и доброволец в Гръцкия червен кръст в периода 1996 – 1998.

Рецензия на дисертационния труд

Темата на разработката е актуална и засяга интересен проблем – личните и професионални качества и компетенции на учителя и неговата роля в образователния процес. В педагогическата теория и практика въпросите, свързани с мястото на учителя в процесите на обучение, възпитание и социализация на детето, се разглеждат не само от изследователи на традиционното образование, но и на алтернативните образователни подходи като Монтесори, Валдорф и Реджо Емилия. Тъй като модерното образование се променя с технологиите, при извеждане на параметри на профила на добрия учител трябва да се има предвид съвременната културна комплексност в живота на децата, започвайки от нейното персонално ниво – потребностите и интересите им. Учителите трябва да се стремят да разберат по какъв начин културната комплексност на персонално

ниво влияе върху процеса на образованието на детето. Систематизирането на професионални и социални качества и компетенции на учителя, които му дават възможност да реализира този процес по посока на подкрепа на развитието на всяко дете, е от съществено значение за осигуряване на качеството на образование.

Дисертационният труд е в обем от 231 страници, структуриран в увод, четири глави, изводи, препоръки и приложения. Литературните източници са 81 на брой.

В първа глава е извършен задълбочен теоретичен анализ на научната литература, свързана с проблемите на взаимодействието между учителя и децата, което се разглежда като основен фактор както за адаптацията на детето в образователната институция, така и за неговата социализация и процеса на обучението му. Интерпретират се емпатията и емоционалната интелигентност на учителя в демократичното образование като предпоставки за осигуряване на подкрепяща среда в образователната институция при съобразяване с потребностите и желанията на децата и осигуряване на тяхната активност в образователния процес. Взаимодействието между учителя и децата се разглежда също така като основа за тяхното изграждане като пълноправни участници в обществото, а професионалните и социалните качества и компетенции на учителя се извеждат като предпоставка за реализиране на такова позитивно взаимодействие.

Теоретичната част на труда се отличава с логична последователност и критичност при интерпретиране на научни теории и концепции, значими за темата на дисертацията.

Определено като теория и практика на демократичното образование, конструктивното взаимодействие между учителя и децата се съотнася от една страна с емоционалното развитие на децата, а от друга – с регулацията на професионалния стрес на учителите. Ентусиазмът на учителя в този контекст, който се измерва чрез неговото отношение към познанието, се извежда като значима характеристика на профила на добрия учител от гледна точка на мотивиращото влияние, което оказва върху децата. Изведена е връзка между ентусиазма на учителя в образователния процес с по-малки деца и „вдъхновяващия учител“ в обучението в по-късна възраст, като са очертани и критично анализирани и основни личностни характеристики на учителя, които са от значение за реализиране на качествено обучение с по-големи ученици.

Освен систематизираните по този начин социални умения, характеризиращи профила на добрия учител, докторантката разглежда в теоретичен план и професионалните компетенции, които са неотменна част от него, с фокус върху саморефлексията при избора на педагогически технологии и нейното влияние върху изграждането и поддържането на позитивни взаимоотношения в детската група.

Детската група е очертана като микрообщност, част от обществото, в която детето е в центъра на образователния процес, което от своя страна определя методите, формите, средствата и стратегиите, които учителят използва на институционално, програмно и индивидуално ниво като част от неговите професионални умения. Разгледана е също така професионалната компетентност на учителя в контекста на обучението на по-възрастни ученици и са очертани параметрите на различните роли, които той поема в образователния процес. Тези роли са свързани с различни отговорности, които се разглеждат като възможен фактор за повишаване на нивото на стрес на учителите, което от своя страна се отразява върху качеството на взаимодействие с децата.

Систематизирани и анализирани са нива на политики, свързани с качеството на обучение - повишаване на информираността за качествено обучение; професионална квалификация на учителите; активност и участие на децата в образователния процес чрез конструктивна обратна връзка; изграждане на организация за промяна и формиране на лидери; институционални политики за поощряване на качеството на обучение; подчертаване на значението на иновациите като двигател на промяната; оценка на въздействията чрез проследяване на процеса на качеството на обучение в широкия контекст на институцията по отношение на цели, мисия и инструменти, които се използват за неговия дизайн.

Диференцирани и анализирани са етапи в обучението на учителите в различни модели, което се определя като процес, протичащ през целия живот. Фокусът е върху качеството на обучението на учителите, като в този контекст се разглеждат предимствата на екипната работа между по-млади и по-възрастни учители и обмяната на опит между тях.

Обоснована в теоретичен план е също така демографската информация, която се анализира в изследователската част на труда – пол, възраст, професионален опит и възнаграждение на учителите.

Изградената по този начин теоретична рамка на дисертационния труд служи като структура и подкрепа за обосновка на изследването, формулиране на проблема, целта, задачите и изследователските въпроси.

Във втора глава е представена методологията на изследването – целта, задачите, изследователските въпроси и хипотезата, насочени към потвърждаване на единството на социални и професионални умения на учителя като фактор за положителното развитие на неговото отношение към качеството в системата на предучилищното и началното училищно образование.

В трета глава е направен количествен и качествен анализ на получените резултати. Основният използван метод е анкета, адаптирана от докторантката за нуждите на изследването, както и статистически методи за анализ на получените резултати. Анкетирани са 107 учители. Показателите, които се измерват чрез анкетата, са професионално развитие; потребности от професионално развитие; дейности във формативен план като част от образователния процес и удовлетворение от работата.

В резултат на статистическия анализ на резултатите са изведени интересни зависимости между пола, възрастта, образованието, вида на училището, заетостта, трудовия стаж на учителите и предпочитаните от тях формални и неформални форми за професионално развитие и нивото на интеграция на социални и професионални умения в образователния процес. Изведени са също така зависимости между дейностите за професионално развитие, в които са участвали учителите и тяхната необходимост от професионално развитие, както и връзка между участието на учител в няколко дейности за професионално развитие и, от една страна - разнообразието и честотата при организиране на различни дейности в класната стая, а от друга – удовлетвореността му от работата.

Резултатите от проведената анкета повдигат интересни изследователски въпроси и биха могли да се използват в теоретико-концептуален план при разработване на модели за квалификация на учители.

В четвърта глава е представен технологичния дизайн на моделната система от технологии за усъвършенстване на социалните и професионалните умения на учителя, както и задълбочен анализ на получените резултати. В основата на разработената моделна система е разбирането за взаимовръзката между структура и функция при разграничаване на вътрешни и външни фактори, които определят функцията.

Формулираните изводи и препоръки са значими и отразяват постиженията на дисертационния труд.

Дисертационният труд има научно-приложен характер. Представен е задълбочен и критичен анализ на научната литература и са систематизирани параметри на профила на добрия учител от гледна точка на неговата роля в съвременния образователен процес. Практическият характер на изследването е свързан с адаптираната от докторантката анкета и възможностите, които тя предлага за анализ на резултати. Те могат да намерят приложение в други научно-изследователски търсения, но също така и като инструмент, който се прилага при разработване на технологии за квалификация на учители. Приложението на изследването е пример за емпирично доказателство, което дава

възможност за оценка на въздействието на модела върху динамиката на идентичността на образователната институция при отчитане на предимствата на учителите в нея.

В заключение: като давам висока оценка на дисертационния труд предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научната степен доктор на Харалампия Лута.

26.07.2021

Подпис: .....
(доц. д-р Лора Спиридонова)